

شناسایی طبقه‌بندی‌های استاندارد بین‌المللی و وضعیت آن‌ها در نظام آماری

مجری

رویا وزیری

همکاران

زهرا نجفی

آزاده برفی‌پور

محمد حداد سلیمانی

آسیه رشیدی‌نژاد

پژوهشکده‌ی آمار

پاییز ۱۴۰۰

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کد شناسه: RP-0007

عنوان: شناسایی طبقه‌بندی‌های استاندارد بین‌المللی و وضعیت آن‌ها در نظام آماری

مجری: رویا وزیری

همکاران: زهرا نجفی، آزاده برفی‌پور، محمد حداد سلیمانی، آسیه رشیدی‌نژاد

تاریخ انتشار: پاییز ۱۴۰۰

نوبت انتشار: اول

طراح جلد: ساناز مهندسی

صفحه‌آرا: نجمه ناظریان

❖ حق مالکیت معنوی این طرح پژوهشی متعلق به پژوهشکده‌ی آمار است و نقل مطالب فقط با ذکر مأخذ مجاز است.

پژوهشکده‌ی آمار

تهران، خیابان دکتر فاطمی، خیابان باباطاهر، خیابان سرتیپ فکوری،

شماره‌ی ۱۴۵

۳- ۰۲۱ ۸۸۶۳۰۴۴۰

www.srtc.ac.ir

پیش‌گفتار

تهیه و اجرای برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی و ارزیابی دقیق آن‌ها مستلزم استفاده از آمارهای دقیق، جامع و به‌هنگام است. برای آن‌که آمارهای مورد نظر بتواند تصویری روشن و گویا از ساختارهای اقتصادی، ارائه کرده و قابلیت مقایسه در سطوح ملی و بین‌المللی داشته باشند، ضرورت دارد از تعاریف و مفاهیم و طبقه‌بندی‌های استاندارد پیروی شود. سازمان‌های بین‌المللی برای ایجاد قابلیت مقایسه اطلاعات آماری در سطح بین‌المللی، طبقه‌بندی‌های مشخصی را تهیه و استفاده از آن‌ها را به کشورهای عضو توصیه کرده‌اند.

در طول چند سال اخیر تحولات شگرف و وسیعی در حوزه آمار و تعدد و تنوع منابع اطلاعاتی مورد استفاده در تولید آمار رخ داده است. سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای پیشرو دریافته‌اند که برای بقا و همگامی با این تحولات، نه تنها باید در روش‌ها و فرآیندهای جاری تجدیدنظر کنند بلکه باید سریع و چابک باشند و دارای هماهنگی بالا و انعطاف مناسب در پذیرش تغییرات و هماهنگ‌سازی با آن باشند. مجموعه این تفکر منجر به مباحث مدرن‌سازی در فرآیند تولید آمار و طراحی و ارائه مفاهیم، دستورات عمل‌ها، استانداردها و رویه‌های جدید و اشاعه آن در کل نظام‌های آماری دنیا شده است. امروزه استفاده از استانداردهای نوین‌سازی نظام آماری از جمله طبقه‌بندی‌های استاندارد، یکی از استراتژی‌های بهبود و افزایش کیفیت آمارها بوده و سازمان‌های آماری کشورها به شدت توصیه به استفاده از این استانداردها شده‌اند.

در صورتی‌که تمام سازمان‌های تولیدکننده آمار از نظام‌های طبقه‌بندی استاندارد و یکسان استفاده کنند، به دلیل تسهیل در ارتباطات، بهبود قابل ملاحظه‌ای در نظام آماری حاصل می‌شود. هم‌اکنون نظام‌های طبقه‌بندی و کدگذاری مختلفی وجود دارد که هر کدام دارای ویژگی‌ها و اهداف خاص خود بوده و هر سازمانی به تناسب نیاز خود از آن‌ها استفاده می‌کند. در نتیجه به دلیل عدم استفاده تمامی عناصر زنجیره تولید آمار از یک سیستم کدگذاری یکسان برای انجام تبادلات اطلاعاتی خود، بهبودی در کیفیت تولیدات آماری حاصل نمی‌شود. بنابراین ایجاد یک نظام اطلاعاتی جامع طبقه‌بندی و کدگذاری و تخصیص کد واحد به آن‌ها برای ایجاد زبان مشترک در سطح ملی و همچنین در سطح بین‌المللی ضروری است. تا ده سال گذشته تعداد طبقه‌بندی‌های محدودی در ۷ گروه (فعالیت اقتصادی، محصول، سلامت و بهداشت، آموزش و ...) با ۲۰ طبقه‌بندی بین‌المللی توسط اداره آمار سازمان ملل متحد منتشر و برای استفاده کشورها توصیه شده بود اما در حال حاضر با توجه به

مباحث مدرن‌سازی و اهمیت استانداردها در فرآیند تولید آمار، تعداد طبقه‌بندی‌های ارائه شده این سازمان به ۱۵۴ طبقه‌بندی در حوزه‌ها و موضوعات مختلف گسترش یافته و پوشش و دسترسی به آن‌ها به‌طور قابل ملاحظه‌ای بهبود یافته است.

هدف کلی این پژوهش، شناسایی، توسعه و معرفی طبقه‌بندی‌های مناسب برای تولید، استخراج، تحلیل و تفسیر داده‌ها و اطلاعات آماری از یک طرف، و از طرف دیگر شناسایی وضعیت موجود استفاده از طبقه‌بندی‌های استاندارد در نظام آماری ایران و خلأهای حاضر کشور و در نهایت ارائه توصیه‌های لازم در این خصوص است.

اجرای این طرح پژوهشی با همکاری سرکار خانم رویا وزیری به‌عنوان مجری طرح و سرکار خانم زهرا نجفی، سرکار خانم آزاده برفی‌پور، جناب آقای محمد حداد سلیمانی و سرکار خانم آسیه رشیدی‌نژاد به‌عنوان همکاران اصلی طرح پژوهشی به انجام رسیده است که بدین وسیله از ایشان صمیمانه سپاسگزاری و قدردانی می‌شود. همچنین از جناب آقای آرش فاضلی مدیرکل محترم دفتر استانداردها و نظارت بر طرح‌های آماری مرکز آمار ایران که با پشتیبانی‌ها و حمایت‌های خود در اجرای بهتر این طرح پژوهشی تأثیرگذار بودند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

ژوژشکده‌ی آمار

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۱-۱-۱	تعاریف و مفاهیم اصلی
۳	روش‌شناسی پژوهش
۳-۱-۲	ضرورت استفاده از طبقه‌بندی استاندارد
۵-۲-۲	دستورالعمل‌ها و قوانین موضوع استانداردهای آماری
۵-۲-۲-۱	در سطح بین‌المللی
۵-۲-۲-۲	در سطح ملی
۶-۳-۲	وظایف اداره آمار سازمان ملل متحد (UNSD)
۶-۴-۲	سازمان‌های بین‌المللی متولی طبقه‌بندی‌ها
۷-۵-۲	انواع خانواده طبقه‌بندی‌ها
۷-۶-۲	انواع ساختار طبقه‌بندی‌ها
۷-۷-۲	اصول تشکیل طبقه‌بندی‌های آماری
۸-۸-۲	خصوصیات طبقه‌بندی مطلوب
۸-۹-۲	دوره تکوین طبقه‌بندی‌ها
۸-۱۰-۲	موضوعات روش‌شناختی برای توسعه طبقه‌بندی
۹-۱۱-۲	نگهداری و به‌روزرسانی طبقه‌بندی‌ها
۱۰-۱۲-۲	دلایل بازنگری و به‌هنگام‌سازی طبقه‌بندی
۱۰-۱۳-۲	شرایط اجباری در تجدیدنظر طبقه‌بندی‌ها
۱۰-۱۴-۲	بومی‌سازی و تدوین طبقه‌بندی‌های ملی بر اساس طبقه‌بندی‌های بین‌المللی
۱۰-۱۵-۲	کدگذاری
۱۳	یافته‌های پژوهش
۱۴-۱-۳	طبقه‌بندی‌های بین‌المللی
۱۴-۱-۳-۱	حوزه ۱- آمارهای جمعیتی و اجتماعی (Demographic and social statistics)

- ۱-۲-۳- حوزه ۲- آمارهای اقتصادی (Economic statistics) ۱۴۴
- ۱-۳-۳- حوزه ۳- آمارهای فرابخشی و محیط زیست ۲۹۵
- ۱-۳-۴- حوزه ۴- روش‌شناسی جمع‌آوری، پردازش، انتشار و تجزیه و تحلیل داده‌ها ۳۳۶
- ۱-۳-۵- حوزه ۵- موضوعات راهبردی و مدیریتی آمارهای رسمی ۳۳۸
- ۲-۳- طبقه‌بندی‌های ملی ۳۳۹
- ۱-۲-۳- سابقه تدوین طبقه‌بندی‌های آماری در مرکز آمار ایران ۳۳۹

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

- ۴۰۵
- ۱-۴- نتایج معرفی طبقه‌بندی‌های بین‌المللی آماری ۴۰۶
- ۲-۴- وضعیت استفاده از طبقه‌بندی‌های آماری در ایران ۴۰۹
- ۳-۴- ضرورت تضمین کیفیت کدگذاری ۴۱۱
- ۴-۴- پیشنهاد اقدامات آتی ۴۱۲

۴۱۵ مرجع‌ها

۴۱۵ پیوست‌ها

۴۸۹ واژه‌نامه

مقدمه

سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان عموماً برای تصمیم‌گیری‌ها و ارزیابی عملکرد برنامه‌های خود نیاز به داده‌های واقعی دارند که در زمان مناسب و در اشکال قابل استفاده به دست آن‌ها برسد. از طرف دیگر تکمیل چرخه فعالیت‌های خرد و کلان کشور، مستلزم تبادل اطلاعات سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی با یکدیگر است تا توانایی لازم برای تکمیل اطلاعات و تصمیم‌گیری مناسب‌تر را داشته باشند. از این‌رو داده‌های استاندارد امکان پیوند اطلاعاتی را به وجود می‌آورد. این داده‌ها معمولاً از طریق استفاده از استانداردهایی مانند نظام‌های طبقه‌بندی و کدگذاری اطلاعات به دست می‌آیند. به‌کارگیری طبقه‌بندی‌های استاندارد سبب بهبود بهره‌برداری از اطلاعات و افزایش کارایی تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها می‌شود. علاوه بر آن کدگذاری داده‌ها بر اساس طبقه‌بندی‌های استاندارد، ضمن ایجاد یک زبان مشترک، مقایسه‌پذیری اطلاعات در سطح ملی و بین‌المللی را نیز فراهم می‌آورد.

۱-۱- تعاریف و مفاهیم اصلی

استاندارد آماری: به مجموعه‌ای جامع از مفاهیم آماری، تعاریف، طبقه‌بندی‌ها و مدل‌ها، روش‌ها و فرآیندهایی اشاره دارد که برای برخورد یکسان با موضوعات آماری در داخل فرآیندها، بین فرآیندها و در زمان و مکان مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد. استانداردهای آماری در سه دسته اصلی «تعاریف و مفاهیم استاندارد آماری»، «طبقه‌بندی‌های استاندارد آماری» و «مدل‌های استاندارد، روش‌ها و شیوه‌های فنی» تقسیم می‌شوند. طبقه‌بندی: طبقه‌بندی تحت نظم درآوردن منطقی عناصر مختلف بر اساس یک یا چند صفت قابل تمیز از یکدیگر به شکل جامع و مانع است.

طبقه‌بندی استاندارد: از قوانین تأیید شده‌ای پیروی کرده و پذیرفته شده است. هدف از تدوین این طبقه‌بندی‌ها، حصول اطمینان از رده‌بندی سازگار اطلاعات صرف‌نظر از زمان، منبع جمع‌آوری اطلاعات و ... است.

طبقه‌بندی استاندارد آماری: این نوع طبقه‌بندی‌ها بیانگر زیرمجموعه‌ای از طبقه‌بندی‌ها با رده‌هایی مجزا بوده که به یک متغیر خاص ثبت‌شده در بررسی‌های آماری یا پرونده‌های اداری تخصیص داده می‌شود و برای تولید و ارائه آمارها استفاده می‌شود.

رده^۱: اصطلاح کلی برای اقلام در هر سطح یک طبقه‌بندی است. برای مثال رده‌های یک طبقه‌بندی می‌تواند به صورت قسمت، قسمت فرعی، بخش، زیربخش، گروه، زیرگروه، طبقه و زیرطبقه باشد. واحد طبقه‌بندی: واحد اصلی برای دسته‌بندی کردن اقلام در طبقه‌بندی است. (مانند شغل در طبقه‌بندی مشاغل)

کد، کدهای حرفی و عددی: کد معمولاً شامل یک یا چند کاراکتر الفبایی، عددی یا الفبایی/ عددی متناسب شده به یک توصیف‌گر (شرح) در یک طبقه‌بندی است. برای یک صفت خاص داخل یک طبقه‌بندی، کد منحصر به فرد و یکتا تعریف شده است.

فهرست کدها: فهرست جامعی از اقلام طبقه‌بندی است که اطلاعات مورد نیاز را به عنوان پایه‌ای برای کدهای سازگار و ثابت منعکس می‌کند. فهرست کدها (شامل شرح و کد) به صورت الفبایی و عددی مرتب می‌شوند. ساختار طبقه‌بندی: به چگونگی مرتب شدن رده‌های یک طبقه‌بندی مربوط می‌شود و به دو صورت سلسله مراتبی یا یکنواخت است.

کدگذاری: تغییر شکل و تبدیل اطلاعات متنی درباره یک مشاهده به یک کد در طبقه صحیح و تعیین شده است. جدول مقایسه‌ای: ابزاری برای برقراری ارتباط بین طبقه‌بندی‌های مختلف و نسخه‌های مختلف یک طبقه‌بندی است. یک جدول مقایسه‌ای توضیح می‌دهد که عناوین در یک طبقه‌بندی در کجا و تا چه اندازه ممکن است در سایر طبقه‌بندی‌ها و یا نسخه‌های قبلی همان طبقه‌بندی پیدا شوند.

¹ Category

روش‌شناسی پژوهش

هدف از این پژوهش، مطالعه تطبیقی نظام‌های طبقه‌بندی معرفی‌شده در بخش آمار سازمان ملل متحد و ترویج آن در نظام ملی آمار ایران است. در این پژوهش، از دو روش اسنادی (مطالعه تطبیقی منابع بین‌المللی) و روش تحلیلی (بررسی وضع موجود به‌کارگیری طبقه‌بندی‌های آماری توسط سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی کشور) استفاده شده است.

در بخش اسنادی، مستندات ۱۵۴ طبقه‌بندی بین‌المللی معرفی‌شده در سایت اداره آمار سازمان ملل متحد بررسی شد و از طریق دسترسی مستقیم به منابع یا جستجو در اینترنت برای منابعی که متولی آن مستقیماً بخش آمار سازمان‌های بین‌المللی نبوده‌اند، گزارش مربوط تهیه شده است. در ۱۳ مورد، هیچ منبع یا مستندی برای طبقه‌بندی معرفی‌شده یافت نشد که در گزارش حاضر، سرفصل‌های آن بدون اطلاع ارائه شده است.

در بخش تحلیلی، با طراحی پرسشنامه برخط و ارسال آن به واحدهای آمار و اطلاعات دستگاه‌های اجرایی کشور، وضعیت استفاده و همچنین نیاز به طبقه‌بندی‌ها اعلام و جمع‌آوری شده است که در «پیوست ت» نتایج آن ارائه شده است.

در نهایت در بخش نتیجه‌گیری و پیشنهادها، توصیه‌های طرح ارائه شده است.

۲-۱- ضرورت استفاده از طبقه‌بندی استاندارد

تولید آمار از منابع ثبیتی و طرح‌های آمارگیری، نیازمند پیاده‌سازی و رعایت استانداردهایی است که بر اساس آن‌ها مقایسه‌پذیری، انسجام و جمع‌پذیری آمارهای رسمی تولیدشده توسط زیرمجموعه‌های نظام آماری کشور قابل انجام باشد.

در فرآیند تولید آمار و اطلاعات بسیار اتفاق می‌افتد که یک موضوع آماری توسط کاربران متفاوت با رویکردهای متفاوت مورد استفاده قرار گیرد. بدیهی است در چنین زمانی برداشت‌های مختلف و غیریکسان تا چه اندازه موجب تحلیل‌های نادرست خواهد شد. از سوی دیگر آمارها نه تنها باید در داخل کشور، چه از نظر سطوح جغرافیایی و یا زمانی، مقایسه‌پذیر باشند، بلکه باید با آمارهای تولیدشده در سراسر دنیا نیز امکان مقایسه داشته باشند. بخش آماری سازمان ملل، سال‌ها است که استانداردهای خاص و به ویژه طبقه‌بندی‌های مختلفی در موضوعات مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ارائه کرده است که تمام سازمان‌های ملی آمار در جهان موظف هستند از آن‌ها پیروی کنند و استانداردهای آماری در ایران نیز بر پایه استانداردهای بین‌المللی تهیه و تدوین شده‌اند.

در یک نظام آماری مدرن، پایه‌ریزی و پیاده‌سازی این استانداردها، از ضروریات و ابزارهای اصلی هماهنگی در تولید آمار است. استانداردهای آماری یکی از ابزارهای گذر از نظام آماری سنتی و تبدیل آن به نظام آماری مدرن است، به طوری که با به‌کارگیری این استانداردها نه تنها کیفیت آمارهای تولیدی افزایش می‌یابد، بلکه با جلوگیری از دوباره‌کاری‌ها، صرفه‌جویی در هزینه و وقت صرف‌شده برای جمع‌آوری اطلاعات و همچنین کاهش بار پاسخگویی، حاصل می‌شود.

به‌طور کلی ضرورت تدوین طبقه‌بندی‌های استاندارد شامل موارد زیر است:

- ✓ جلوگیری از برداشت‌های متفاوت از موضوع‌های یکسان
- ✓ افزایش جمع‌پذیری و مقایسه‌پذیری آمارها در سطح ملی و بین‌المللی و تسهیل در برقراری ارتباط
- ✓ دسترسی به اطلاعات به‌هنگام و به‌موقع
- ✓ افزایش اعتماد عمومی به آمار ارائه شده
- ✓ اصلاح روش‌های نامناسب گردآوری داده‌ها
- ✓ جلوگیری از دوباره‌کاری‌ها
- ✓ ارائه داده‌ها به شفاف‌ترین حد ممکن
- ✓ بهبود کیفیت داده‌ها
- ✓ ساختاربندی اطلاعات آماری در یک چارچوب استاندارد و پذیرفته‌شده در سطح ملی و بین‌المللی
- ✓ تسهیل مقایسه و تحلیل داده‌ها از ابعاد مختلف (منابع مالی، نوع خدمات، جامعه هدف و ...) در سطوح ملی و بین‌المللی
- ✓ ایجاد نقشه راه جامع و کامل برای استفاده در برنامه‌ریزی‌ها و رصد و ارزیابی فعالیت‌ها در گذر زمان
- ✓ ارتقای سطح اثربخشی داده‌ها از طریق بررسی اطلاعات یکپارچه و همه‌جانبه
- ✓ ایجاد امکان ارائه اطلاعات به شکل قابل استفاده برای سیاست‌گذاران، پژوهشگران و سایر کاربران
- ✓ تبدیل اطلاعات و داده‌های حرفی به داده‌های عددی (کد) در رده‌ها و دسته‌های مشخص و تعریف‌شده
- ✓ استفاده از طبقه‌بندی‌های بین‌المللی به‌عنوان یک مدل ساختاری برای کشورهای در حال توسعه به‌منظور اصلاح طبقه‌بندی‌های ملی

۲-۲- دستورالعمل‌ها و قوانین موضوع استانداردهای آماری

۲-۲-۱- در سطح بین‌المللی

- در نظام بین‌المللی آمار رسمی اهمیت استانداردهای آماری تا آن‌جا است که در اصل ۹ اصول آمارهای رسمی که توسط بخش آمار سازمان ملل متحد تهیه و ابلاغ شده و به‌عنوان منشور مهمی توسط تمام سازمان‌های آماری ملی جهان مورد استناد است، به‌طور مشخص به استانداردهای آماری اشاره شده است. استفاده از استانداردهای آماری بین‌المللی مانند تعاریف و مفاهیم استاندارد، طبقه‌بندی‌های استاندارد و سایر استانداردها از دیرباز مورد توجه سازمان‌های بین‌المللی بوده است از این‌رو، سازمان‌های بین‌المللی برای پدیده‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، استانداردها را تهیه و استفاده از آن‌ها را به کشورهای عضو توصیه کرده‌اند. استانداردهای آماری ارائه‌شده توسط^۱ MF^۲، OECD^۳، ILO^۴، و UNSD، و سایر سازمان‌ها، نمونه‌هایی از سازمان‌های بین‌المللی مرجع است که در موضوعات مختلف، استانداردهای آماری را ارائه داده‌اند.
- در منابع و دستورالعمل‌های ارائه‌شده از سوی سازمان ملل برای مدرن‌سازی نظام آماری، یکی از پنج مؤلفه کلیدی و از اجزای سازنده مدرن‌سازی آمار رسمی «استانداردهای آماری» است که در قانون آمار و سند راهبردی توسعه آمار به تفصیل به آن پرداخته شده است. طبقه‌بندی یکی از دسته‌های اصلی استانداردهای آماری است.
- از سوی دیگر کمیسیون آمار سازمان ملل نیز در دستورالعمل‌هایی که برای اجرا به تمام مراکز آماری جهان توصیه می‌کند، به صراحت بر «وجود یک واحد سازماندهی‌شده مسئول برای توسعه استانداردهای آماری و همچنین پشتیبانی کردن از برنامه‌ها/ حوزه‌های آماری در توسعه استانداردهایی که قبلاً وجود نداشته‌اند یا به‌هنگام نبوده‌اند» تأکید می‌کند.

۲-۲-۲- در سطح ملی

- در بند «و» از ماده ۳ قانون تأسیس مرکز آمار ایران، «تهیه تعاریف، تعیین مفاهیم، معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری» به عهده این مرکز گذاشته شده و ماده ۸ همان قانون؛ وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های وابسته به دولت را ملزم به تبعیت از تعاریف و مفاهیم، روش‌ها، معیارها و طبقه‌بندی‌های مرکز آمار ایران کرده است.
- بند د ماده ۵ برنامه اول ملی آمار (۸۸-۸۴): مرکز آمار ایران موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی تعاریف و مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها و سایر استانداردهای آماری مورد نیاز دستگاه‌های اجرایی را تهیه و اعلام کند.

¹ International Monetary Fund

² Organisation for Economic Co-operation and Development

³ International Labour Organization

⁴ United Nations Statistics Division

- بند ه ماده ۵ برنامه اول ملی آمار (۸۸-۸۴): دستگاه‌های اجرایی موظفند در انجام آمارگیری‌ها، تعاریف و مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها و سایر استانداردهای آماری تهیه‌شده توسط مرکز آمار ایران را رعایت کنند. همچنین مرکز آمار ایران می‌تواند بر تمام مراحل تهیه، اجرا، استخراج و انتشار نتایج طرح‌های آماری، اساس آمار، آیین‌نامه‌ای که توسط شورای عالی آمار تصویب می‌شود هدایت و نظارت کند.
- بند د تبصره ۲، ماده ۵ برنامه دوم ملی آمار (۹۴-۹۰): دستگاه‌های اجرایی مکلفند در اجرای آمارگیری‌ها و سایر فعالیت‌های آماری، تعاریف و مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها و سایر استانداردهای آماری تهیه‌شده توسط مرکز آمار ایران را رعایت کنند. همچنین مرکز آمار ایران مکلف است بر تمام مراحل تهیه، اجرا، استخراج و انتشار نتایج طرح‌های آماری بر اساس مجموعه آیین‌نامه و فرم‌های نظارت (مصوب ۸۷/۶/۳ شورای عالی آمار)، نظارت کند.

۲-۳- وظایف اداره آمار سازمان ملل متحد (UNSD)

- توسعه، نگهداری و حمایت از طبقه‌بندی‌های اجتماعی و اقتصادی تصویب‌شده توسط کمیسیون آمار سازمان ملل متحد
- ارائه حمایت‌های فنی به‌منظور گسترش و بهبود، پیاده‌سازی، ترجمه و تفسیر، حفظ و نگهداری، به‌هنگام‌سازی و تجدیدنظر طبقه‌بندی‌ها
- تهیه و انتشار روش‌ها و اصول مناسب طبقه‌بندی‌ها مانند تشریح بهترین عملکردها، ارائه نکات توصیفی، نمایه‌ها و راهنماها، جداول تطبیقی، روش‌ها و فنون کدگذاری
- ایجاد هماهنگی برای افزایش همکاری‌های بین‌المللی در زمینه طبقه‌بندی‌های ملی و بین‌المللی توسط کمیسیون آمار و گروه تخصصی سازمان ملل

۲-۴- سازمان‌های بین‌المللی متولی طبقه‌بندی‌ها

- ✓ اداره آمار سازمان ملل متحد (UNSD)
- ✓ سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (UNESCO)
- ✓ سازمان بین‌المللی کار (ILO)
- ✓ سازمان جهانی گمرک (WCO)
- ✓ سازمان بهداشت جهانی (WHO)
- ✓ سازمان خوار و بار کشاورزی (FAO)
- ✓ سازمان جهانی گردشگری (WTO)

۲-۵- انواع خانواده طبقه‌بندی‌ها

طبقه‌بندی‌های مرجع:

➤ از طبقه‌بندی‌های اجتماعی و اقتصادی هستند که حاصل یک توافق بین‌المللی تأییدشده توسط کمیسیون آمار سازمان ملل یا سایر سازمان‌های ذی‌صلاح بین‌المللی است. این طبقه‌بندی‌ها ممکن است به‌عنوان یک الگو یا روش برای توسعه، بهبود یا تجدیدنظر سایر طبقه‌بندی‌ها (با رعایت ساختار، تعاریف طبقات و اقلام) استفاده شوند مانند طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی رشته فعالیت‌های اقتصادی (ISIC)

طبقه‌بندی‌های اشتقاقی:

➤ این طبقه‌بندی‌ها بر مبنای طبقه‌بندی‌های مرجع هستند. به این معنی که ساختار رده‌های طبقه‌بندی مرجع را حفظ کرده سپس جزئیاتی به آن اضافه می‌شود و یا از طریق تنظیم مجدد یا جمع اقلام یک یا چند طبقه‌بندی مرجع شکل می‌گیرد. مانند طبقه‌بندی آماری رشته فعالیت‌های اقتصادی جوامع اروپایی (NACE)

طبقه‌بندی‌های وابسته:

➤ این طبقه‌بندی‌ها در ساختار یا قالب‌های ساختاری از طبقه‌بندی‌های مرجع متفاوت بوده و تا اندازه‌ای به طبقه‌بندی مرجع رجوع می‌کنند و یا تنها به سطوحی خاص از ساختار طبقه‌بندی‌های مرجع مرتبط می‌شوند. مانند نظام طبقه‌بندی رشته فعالیت‌های آمریکایی شمالی (NAICS)

۲-۶- انواع ساختار طبقه‌بندی‌ها

ساختار طبقه‌بندی به چگونگی مرتب شدن رده‌های طبقه‌بندی در گروه‌ها و زیربخش‌ها اشاره دارد. رده‌های طبقه‌بندی را می‌توان در ساختار مسطح (یکنواخت) یا سلسله‌مراتبی دسته‌بندی کرد. در طبقه‌بندی‌های مسطح، رده‌ها در یک سطح واحد دسته‌بندی می‌شوند، مانند طبقه‌بندی جنس (زن و مرد). طبقه‌بندی سلسله‌مراتبی دارای چندین سطح، متناسب با جزئیات مورد نیاز برای متغیر (واحد اصلی طبقه‌بندی)، است. ساختار این‌گونه طبقه‌بندی‌ها درختی بوده که از رده‌ها از سطوح کلی (کدهای یک رقمی) تا سطوح تفصیلی (کدهای ۲، ۳، ۴ و بیش‌تر) تقسیم می‌شوند مانند طبقه‌بندی رشته‌های تحصیلی که دارای ۳ سطح گروه تحصیلی، زیرگروه تحصیلی و رشته تحصیلی است.

۲-۷- اصول تشکیل طبقه‌بندی‌های آماری

- اهداف و اولویت‌های آماری به وضوح تعریف شده باشد.
- متولی طبقه‌بندی و وظایف آن مشخص شده باشد.